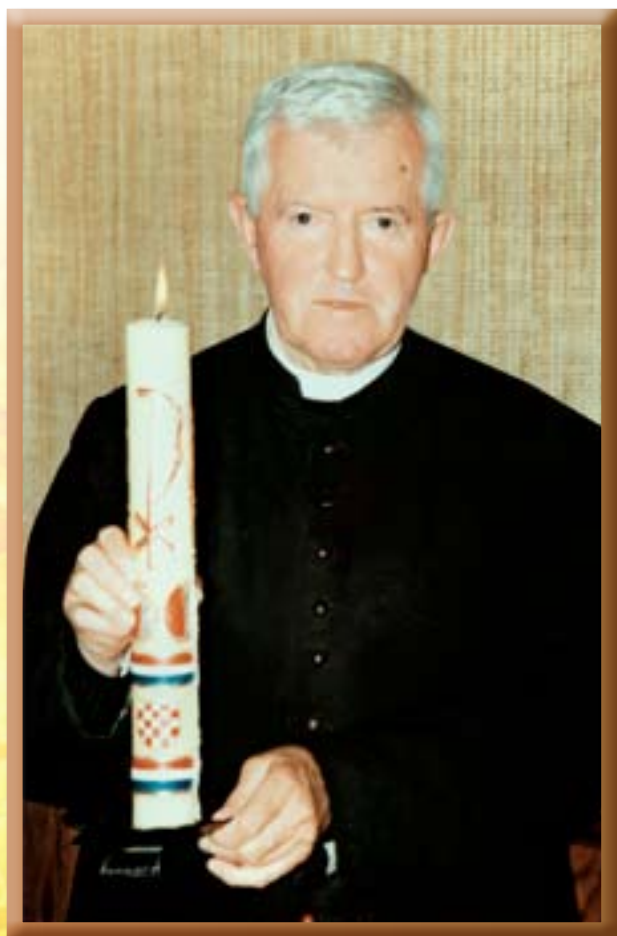

VILIM CECELJA

1909-1989

Utjelovljena hrvatska caritas

Glas Koncila

PREGOVOR

“VERITAS VEL MENDACIO CORRUMPITUR VEL SILENTIO!”

Poštovani čitatelju i ljubitelju istine!

Istina se kviri (korumpira) ili lažju ili šutnjom – davna je izreka koja se, nažalost, često ostvaruje i pokazuje u ljudskoj povijesti. Desetljećima je laž i prikriivanje istine bila glavno oružje i argument za ljude i događaje i u našoj domovini. No laž ipak ne može pobijediti. Svjedoci smo vremena kako se istina o ne tako davnom vremenu probija poput jutarnjih zraka svjetlosti na kraju tamnih noći. Ali i šutnja može kvariti istinu. Knjiga koju držite u rukama je pokušaj iznošenja istine o jednom čovjeku i o jednom vremenu koje je desetljećima bilo obavijeno tamom laži i kleveta.

Velečasni Vilim Cecelja pripada krugu ljudi koji su se duboko upisali u povijest Katoličke Crkve u hrvatskom narodu, Zagrebačke nadbiskupije kojoj je pripadao i naše Varaždinske biskupije u kojoj se je rodio i gdje njegove kosti počivaju do poziva trublje Sudnjeg dana. Vilima Cecelju ne smijemo prepustiti zaboravu, jer njegov život i djelo i danas odjekuju u dušama premnogih Hrvata koji njemu imaju zahvaliti za savjete, upute, preporuke i pomoć u najtežim životnim prilikama izbjegličkog života, pa i za sam goli život. On i danas može nadahnjivati i nadahnjuje mnoge duše, svećenika i laika, koje teže boljem i savršenijem proživljavanju vjere.

Vilim Cecelja je prije točno dvadeset godina blago u Gospodinu preminuo u Salzburgu i prešao u vječnost i u povijest naše Crkve i naroda. Ako je povijest “Učiteljica života”, sasvim je sigurno da su i njezini protagonisti najbolji učitelji na životnom putu. Upravo svetački lik Vilima Cecelje zasigurno je svijetao primjer koji privlači plemenite

duše. Njegovo vjerodostojno svjedočenje vjere i ljubavi prema Bogu i bližnjemu išlo je do kraja, sve do uzništva i progona, pa i spremnosti na smrt. Zbog toga sam veoma sretan što mogu čitateljima preporučiti njegov životopis, a za našu biskupiju je Cecelja sreća i ponos i čast što smo izdavači ove knjige.

Sveti otac Benedikt XVI. ovu je godinu povodom stopedesete obljetnice smrti sv. Ivana Vianneya, glasovitoga arškog župnika, proglasio godinom svećenika. Veoma mi je drago da baš u toj godini objavljujemo životopis velečasnog Vilima Cecelje, našeg uzornog hrvatskog svećenika. On se odlikovao u bezrezervnoj odanosti Petrovim nasljednicima u Rimu i vjerujem da će nam njegov primjer biti poticaj i nadahnuće u ostvarenju ideala svećenika Crkve u hrvatskom narodu.

Osobno nikad u životu nisam imao sreću susresti se s njim. Ali o njegovoj veličini nikad nisam dvojio. Moj praujak, krizmeni kum i uzor u svećeničkom i biskupskom životu blaženi Alojzija Stepinac na zloglasnom je procesu u Zagrebu izjavio: "Cecelja je uzor svećenik. I kad bi svi ljudi bili kao on, nikom ni vlas s glave ne bi pala". Nitko na svijetu ne postoji koji će me uvjeriti da ova ocjena blaženog Alojzija Stepinca nije istinita. Jer je njegova riječ svetinja ne samo za mene, nego i za sveukupnost Crkve, kojoj je Stepinac bio i učitelj i "hrabri pastir". Moje poštovanje prema Vilimu Cecelji još je poraslo kada sam čitajući na stranicama ove knjige spoznao koliko je međusobno povjerenje bilo između ova dva sveta čovjeka.

Vjerujem da će čitatelji moći veoma dobro ocijeniti tko je u ne tako davnom vremenu imao pravo; oni koji su na sve načine blatili Ceceljin lik, iznosili protiv njega monstruozne optužbe, kao uostalom i protiv blaženog Alojzija Stepinca i Katoličke Crkve općenito, ili oni koji su ga izbliza poznavali i uživali blagodati njegove dobrote. Nerazjašnjeni prijepori iz naše povijesti uvijek su opterećenje naše sadašnjosti. Dugo, predugo nismo smjeli ni pisnuti, dok je ona druga strana neprestano iznosila najpodlije optužbe i laži na naš račun. Pustimo neka povijesni izvori kažu, jer jedino tako možemo doći do istine. A ona je jedina mjerodavna. "Istina će vas osloboditi".

Zahvaljujem se svima koji su radili na izdanju ove knjige. Velika hvala Glasu Koncila i osobno direktoru vlč. Nedjeljku Pintariću što su se prihvatili, tehnički priredili, dali tiskati i sve učinili da knjiga bude

ovako lijepa. Hvala svima koji su priložima, fotografijama i iskazima pomogli priređivačima da obave ovaj veliki posao.

Na kraju, ali nipošto kao najmanje vrijedno, moja hvala autorima vlč. Andriji Lukinoviću i g. Ivanu Pomperu. To su moji školski kolege još tamo od 1959. godine kada smo kao dječaci došli u Nadbiskupsko dječjačko sjemenište na Šalati, i kada smo s velikim strahom (ali i ne manje s prikrivenim ponosom) spominjali imena Stepinca i Cecelje. Vlč. Lukinović, s kojim sam istoga dana (prije 40 godina) zaređen za svećenika, proučio je veliki Ceceljin arhiv, a kolega Pomper je zadnjih dvadesetak godina života vlč. Cecelje s njim skoro svakodnevno prijateljevao. Jedva da bi se moglo naći prikladnije ljude za ovo djelo.

Na sve Vas, priređivače i čitatelje, zazivam Božji blagoslov!

U Varaždinu, na Blagovijest 2009.

† Josip Mrzljak
varaždinski biskup

UVOD

Kad nam je prije dvije godine predloženo da napišemo životopis vlč. Vilima Cecelje, a prijedlog je došao od strane njegova sinovca g. Stanka Cecelje, dvoumili smo se da li da se toga prihvatimo. S jedne je strane poticaj za to bio taj, da se o dvadesetoj obljetnici smrti i stotoj obljetnici njegova rođenja, Cecelja prikaže hrvatskoj katoličkoj javnosti. S druge strane pak činjenica, što se Cecelja kao čovjek i katolički svećenik zlatnim slovima upisao u povijest ove Crkve i ovoga naroda, te je zaslužio najveću pozornost i znanje.

Nije nam bio problem sakupiti arhivsko gradivo, pa niti pristupiti tako opsežnom zahvatu zbog golemog posla kojega smo od početka bili svjesni, već strah da ono što napišemo neće biti dosta dobro za sliku protagonista vlč. Vilima Cecelje. Jedan od nas (I. Pomper) je imao neposredni doticaj s ovim nezaboravnim čovjekom, drugi (A. Lukinović) je zaplovio oceanom svjedočanstava o neshvatljivoj Ceceljinoj dobroti u dokumentima njegova arhiva. Međusobno smo se nadopunjavali i izmjenjivali obavijesti. Bili smo svjesni teškoća i odgovornosti za jedan život koji tako mnogo znači Crkvi i narodu. Činilo nam se, kao nekoć Bernardici Soubirous, kada je vidjela crtež slikara Gospe koja joj se ukazala u lurdske spilji, "da nije toliko lijepa kao Gospođa koja joj se ukazala". Tako se nama činilo da naš tekst neće biti dovoljno dobar za jednoga velikana kakav je Vilim Cecelja.

Kada smo dobili prijedlog za pisanje ovog životopisa, već smo imali pred očima sliku o Cecelji, svaki iz svoje perspektive, iz osobnog iskustva ili iz gomile pročitanih dokumenata, pa nismo prionuli poslu s neutemeljenim predrasudama. Ceceljin je lik pred našim očima već postojao, a ne tajimo da smo mu pristupili s dužnim strahopoštovanjem.

Nadalje, u poslu nas je ograničavala i vremenska distanca. Još uvijek žive pojedinci koji su bili svjedoci svega što se zbivalo, posebno u poratnim godinama, onih koji su Cecelju smatrali prijateljem i onih koji su o njemu pisali i govorili kao o zločincu. Trebalo je dobro promisliti kako postupiti. Od prijatelja smo uvrstili iskaze samo onih koji su to izričito dopustili. Od onih drugih nismo spomenuli nijedno ime koje nije poznato iz objavljene literature. Neke smo njihove dojave ju-

- Vilim Cecelja oko 1970. godine

goslavenskoj tajnoj policiji naveli, ali njihova imena nismo spomenuli, iako su nam bila poznata.

Od strane crkvenih ljudi nismo imali većih zapreka. Većina onih koji su osobno poznavali Cecelju poticala nas je na rad, smatrajući da je neophodno o njemu pisati i prikazati njegov lik hrvatskoj čitalačkoj javnosti. Neki su mislili da još uvijek nije vrijeme da se o Cecelji piše, jer da će neprijatelji Crkve bučno reagirati, ali mi smo mišljenja da će se čekanje na to vrijeme produljiti do

“Nevidova”. Nekima će uvijek smetati i Cecelja i Crkva i s tim se oni nikada neće pomiriti. Crkvene pak osobe iz Ceceljine blizine, koji su, možda i nesvjesno, surađivali s jugoslavenskim agentima, jednostavno smo zanemarili da ne izazovemo “zlu krv”. Njima i njihovoj savjesti, držimo, najbolje je ostaviti da sa sobom to izvedu na čistac.

Svaku smo tvrdnju upravo skrupulozno popratili navodom dokumenta u kojem se u svakom trenutku može provjeriti. Zbog toga je u knjizi toliki broj bilježaka. Iz koncepcije knjige se vidi da smo prednost dali izvornom arhivskom gradivu, a mnogo manje onom što je objavljeno po novinama, časopisima i knjigama, jer smatramo da su izvori najbolji i najpouzdaniji svjedoci.

Putem *Glasnika bl. Alojzija Stepinca* pozvali smo sve koji su poznavali vlč. Cecelju da nam dostave svoja iskustva s njim, te ustupe njegova pisma, fotografije, tonske i filmske zapise. Odaziv nije bio ni približno onakav kakav smo očekivali. Neki su se hvalili kako posjeduju mnoštvo dokumenata o njemu, a nisu nam dostavili nijedan.

Dobili smo ipak nekoliko dragocjenih priloga koji su nam dobro došli pri pisanju životopisa. U prvom se redu to odnosi na tonski zapis

razgovora vlč. Cecelje s fra Božom Ančićem, vođenog 15. listopada 1988, svega devet mjeseci prije Ceceljine smrti. Fra Božo je bio zaista velikodušan i dostavio nam je kopiju ovog dragocjenog razgovora.

I obitelj velikog prijatelja vlč. Cecelje Tomislava Mesića, dostavila nam je pisma koja im je njihov "Časni" pisao. Također su nam dostavili nekoliko fotografija, a gospođa Emica neka sjećanja iz vremena kada su prijateljevali u Salzburgu.

Zahvaljujemo se i g. Ratku Josipu Rubelliju za fotografije i pisma vlč. Cecelje.

G. Jure Lozo osobno je došao u Zagreb da bi nam usmeno ispričivjeda svoja sjećanja na vlč. Cecelju i dostavio fotografije.

Još se nekoliko osoba javilo s ponekim pismom podrške te nekim činjenicama kojih se sjećaju iz poznanstva s vlč. Ceceljom. Hvala svima.

Pri izboru Ceceljinih najboljih i najprisnijih prijatelja odlučili smo se samo za one čija smo pisma našli u njegovu arhivu. Ne niječemo drugima da su s Ceceljom bili bliski, ali njihovih pisama ondje nema, a nisu se odazvali našem pozivu u *Glasniku bl. Alojzija Stepinca* da nam dostave svoje iskaze o povezanosti s njim, što nam je iskreno žao. Mislimo, da oni koji su još uvijek na ovome svijetu, mogu dati svoj doprinos, pa i u kritici našeg djela. Tribina im je otvorena i iskreno se nadamo da će nas nadopuniti.

Smatrali smo također, da je dobro objaviti što više Ceceljinih rukopisa, pogotovo onih koji dosad nisu bili objavljeni. Oni vjerno tumače Ceceljine poglede na razne probleme, a gotovo svi obrađuju vjeru, Crkvu, svećeništvo, dobrotvornost, pa i politiku, sve ono čime se Cecelja u svom svećeničkom radu najviše pozabavio.

Na golemu propagandističku literaturu u jugoslavenskom novinstvu protiv vlč. Cecelje, nismo se obazirali. Kako se ozbiljno baviti tekstovima u kojima je jedino mržnja istinita? Kada ih se čita danas nakon nekoliko desetljeća, izazivaju samilost, iako su znali što čine. Osvrnuli smo se jedino na Ceceljine dosje koji je sastavila i ostavila Udba, a čuva se u Hrvatskom državnom arhivu. Taj je tekst posve dostatan za upoznavanje biti komunističke vlasti, njezin stil i metode.

Možda će nam netko prigovoriti da smo Cecelju prikazali samo u pozitivnom, previše idealiziranom svjetlu. Za to nismo krivi mi, već je jedini i isključivi "krivac" Vilim Cecelja. Jednostavno zbog toga što je takav bio.

Kako je bilo moguće opisati dječaka, đaka i studenta Vilima Cecelju drugačije od onoga što je o njemu tadašnjih dana bilo zapisano?

Ceceljino župnikovanje u Hrastovici, o kojem i danas najstariji župljani govore s divljenjem, može se uspoređivati s djelovanjem jednog Ivana Vianneya.

A što tek reći o njegovoj Kustošiji, zagrebačkoj periferiji, koja je tako sličila potresnim opisima Vjenceslava Novaka u "Velegradskom podzemlju", a gdje će Cecelja nastupiti kao *père Pierre* iz Cesbronova romana "Sveci idu u pakao". Cecelja je već u Hrastovici napisao, a tekst objavljujemo u tom poglavlju, da "nitko nije tako čuvstveno religiozan kao proleter", te da mu Crkva mora posvetiti svoju pozornost. Cecelja je kao malo tko u Crkvi vjerovao radništvu i obespravljenima kao najprikladnijima i najotvorenijima za Evandelje.

Jesmo li mogli prešutjeti da je Cecelja bio najbolji odvjetnik lju-te sirotinje, poznate u birokratskom rječniku moćnika kao *Displaced Persons*? Nismo mogli. Pogotovo ne pred onima koji su ih nesmiljeno progonili.

Cecelju smo tako doživjeli i tako prikazali. Njegovu tajnu, ako ona uopće postoji, nismo mogli prikazati drugačije. Kako je objasniti? Preostalo nam je jedino objašnjenje: Cecelja je pristao, da Isus od njega učini to što je učinio.

Na kraju možemo reći da bi bilo najbolje da je vlč. Cecelja sam napisao svoje uspomene. To bi bila najpouzdanija istina o njemu samom. Nažalost, on je nije napisao, pa smo se mi potrudili javnosti prikazati njegov svijetli lik. Ne umišljamo si da smo napisali nešto čemu se ne može prigovoriti. Sa zahvalnošću očekujemo dobronamjerne kritike. Bit će to doprinos veličanstvenoj storiji o vlč. Cecelji, još uvijek nedovršenoj, a hrvatskoj katoličkoj javnosti nadasve potrebnoj.

SADRŽAJ

Predgovor	5
Uvod	8
I. ZAVIČAJ, DJETINJSTVO I ŠKOLOVANJE	13
Podaci o obitelji	20
Gimnazija u Varaždinu i Zagrebu	23
U Nadbiskupskom bogoslovskom sjemeništu	28
Svećeničko ređenje i Mlada misa	34
II. SVEĆENIK U PASTVI	37
Kapelan u Bedenici	39
Ceceljini pogledi na svećenički odgoj	56
Župnik u Kustošiji	66
Kustošija	74
Počeci samostalnoga vjerskoga života	76
Pripremni radovi za otvorenje župe	77
Postavljanje Blaženikova oltara	84
Gradnja župne crkve	87
Nagovor kolegama suređennicima	95
Pučki misionar	96
III. U RATNOM VRTLOGU	99
Prisega vlade NDH	101
Zamjenik vojnog vikara	109
Kako je bio osnovan Vojni vikarijat u NDH?	112
Molitvenik Hrvatski vojnik	120
Briga za hrvatske ranjenike	129
Odlazak u Beč i osnutak podružnice Hrvatskog Crvenog križa	129
IV. U EMIGRACIJI	169
U logoru za ratne zločince	171
Glasenbach – logor Marcus W'Orr	176
Život u emigraciji	191
Polu sata beskućnik	191
Ceceljina svećenička djelatnost u emigraciji	192

“Svećenik i emigracija”	193
Hrvatski katolički svećenici u emigraciji	199
Raskol u hrvatskim svećeničkim krugovima u Rimu	202
Cecelja i Draganović	205
Duhovnik i misionar	210
Ceceljina automobil	211
Voditelj Caritas Croata	212
Organiziranje skrbi za izbjeglice	213
Briga Katoličke Crkve za izbjeglice	215
Don Jure Vrdoljak – voditelj skrbi za hrvatske izbjeglice	216
Caritas Croata u Salzburgu	217
Hodočašće Majci Božjoj u Attnang-Puchheim	231
Cecelja voditelj Caritas Croata	238
Barake Hrvatskog Karitasa	243
Ceceljini pomoćnici	247
Pohod SAD-u i Kanadi 1957-58.	250
Film <i>Hrvati traže domovinu</i>	254
Požar barake Caritasa	255
Franjo Trogranić: <i>Zbogom, naša stara, dobra i draga barako!</i>	256
Prestanak rada Caritas Croata	257
Dobrotvor na djelu	258
Urednik Glasnika	265
Urednici i suradnici	272
Suradnici Glasnika	280
Grčevita borba za opstanak	283
Utrnuće Glasnika	286
Javna Ceceljina djelatnost u emigraciji	290
Hrvatska poslijeratna politička emigracija	291
Čuvar bleiburške uspomene	295
Bleiburg	295
Čuvari bleiburškog groblja	297
Počasni bleiburški vod i velečasni Cecelja	300
Bleiburg postaje mjesto hrvatskih hodočašća	308
Spomenici žrtvama Bleiburga	311
Najrevniji i neustrašivi čuvar bleiburške uspomene	319
Cecelja i akcija Feniks/Raduša	324
Pod budnim okom UDBE	326
Pitanje izručenja	330
Doušništvo	333
Fantomski proces u Zagrebu 1965.	337
I sama Udba je posumnjala	338

Blažena smrt i pokop.....	340
Grob u rodnom Svetom Iliji	349
Oporuka.....	351
Ceceljina arhivska ostavština	356
V. SUPUTNICI I PRIJATELJI.....	357
Blaženi Alojzije Stepinac	361
Sluga Božji o. Aleksa Benigar (1873-1988)	375
Kardinal Franjo Šeper (1905-1981).....	384
Vladimir Vince (1923-1968).....	397
Dr. fra Mirko Čović (1908-1980).....	403
Tomislav Mesić (1912-1995).....	409
O. Ante Gabrić (1915-1988)	415
Fra Hrvoslav Ban (1924-2000)	420
Kratka kronologija života vlč. Vilima Cecelje	427
Bibliografija članaka Vilima Cecelje	433
IZVORI I LITERATURA.....	451
Izvori.....	451
Literatura	451
Kratice.....	455
KAZALO IMENA	456

Bio je on pravi Božji čovjek koji je – po riječima bl. Alojzija Stepinca u vrijeme njegova suđenja – živio kao *svećenik neokaljanog života* te kad bi svi ljudi bili kao *Cecelja*, ne bi nikada nikome ni vlas s glave pala. On je doista bio *UTJELOVLJENA HRVATSKA CARITAS*, kako se o njemu izrazio već 1962. isusovac o. Stjepan Sakač.

Čitao sam ovu knjigu s velikim interesom jer mi je ime i mnogostruki rad Vilima Cecelje bio već dugo vremena poznat. Bio sam čak jednom i u njegovoj sobi u benediktinskoj opatiji kraj Salzburga Maria Plain gdje je bio nastanjen od 1970. pa do svoje smrti 1989.

Knjiga je pisana na temelju vrlo mnogih arhivskih uvida i predstavlja prvo cjelovito kritičko izdanje o ovom velikom svećeniku Zagrebačke nadbiskupije, sada već i njegove rodne Varaždinske biskupije, jer od godine 1997. njegovo tijelo čeka uskrsnuće mrtvih u njegovoj rodnoj župi, u Svetom Ilji nedaleko Varaždina.

Prof. emeritus dr. fra Bonavnetura Duda, OFM

Knjiga je pisana na temelju svjedočanstava i dokumenata. Gdjegod je to bilo moguće autori *daju riječ* sudionicima tih događaja i pisanim sačuvanim svjedočanstvima. Možemo reći da je Vilim središnji lik koji je oličenje brige za hrvatskoga čovjeka u jednome od najtežih razdoblja njegove povijesti. I zbog toga jest ovo knjiga kojom se tom čovjekoljupcu odaje priznanje, a svima stavlja na uzor njegova vjera i djelotvorna ljubav koja je bila sebedarje u punome smislu riječi.

Dr. sc. Josip Kolanović

ISBN 978-953-241-190-4

GK

9 789532 411904

www.glas-koncla.hr

180,00 kn